

ARTA COJOCĂRITULUI ÎN ȚARA OLTULUI

de CONSTANTIN CATRINA

După ce Oltul este strâns ca într-o chingă de capetele Munților Perșani și ai Baraoltului și pe „Cînd codrul Turzunului tăcut și întunecat, rămîne în urmă, iar Oltul răzbate în partea de apus a lumii, în fața lui se deschide una din cele mai mărețe priveliști din cîte a întîlnit vreodată“¹, aceasta este Țara Oltului care privită de sus de pe munți — precum ne destăinuiește etnograful Cornel Irimie — pare o grădină minunată.

Cuprinsă între Olt și Munții Făgărașului, „prinți ai geologiei“, această țară a țării a constituit de-a lungul veacurilor un laborator activ în plămădirea comorilor noastre populare.

Folclorul, portul, obiceiurile și alte manifestări ale culturii materiale și spirituale au înflorit aici prin munca și talentul ineputabil al maselor de oameni ai muncii.

Descoperirile arheologice, denumirile unor vîrfuri de dealuri și poteci de picior, numeroasele instalații tehnice de prelucrare: pive și vîltori, joagăre și mori, precum și practicarea unor meșteșuguri străvechi ca olăritul, cojocăritul, pictura pe sticlă etc., toate la un loc vorbesc despre o istorie milenară a acestor locuri strămoșești.

Din acest ținut cunoscut sub denumirea de Țara Oltului „Numele cel mai vechiu și mai autentic... cum a viețuit și s-a transmis prin localnici în conștiința generală și în istoria românilor“², ne-am propus a prezenta doar o parte din minunata artă a meșterilor cojocari, și anume, pe a acelora ce din punct de vedere etnografic aparțin subzonei Făgărașului. Fiind și centrul Țării Oltului, această subzonă făgărașeană „este cea mai cuprinzătoare — cu 51 localități între care și Făgărașul — mergînd pînă la Șinca Nouă și Șercaia“³.

¹ Geo Bogza, *Scrieri în proză*, vol. III, București, 1958, p. 225.

² Ștefan Meteș, *Drăguș, un sat din Țara Oltului (Făgăraș) — Trecutul Țării Oltului*, București, 1945 p. 9.

³ Cornel Irimie, *Portul popular din Țara Oltului (zona Făgăraș)*, București, 1956, p. 5.

În această subzonă „Trăsăturile generale ale costumului trădează viața și firea oamenilor ce-și duc traiul între crestele uriașe ale munților și apa Oltului. Simplitate și robustețe, aceasta caracterizează portul vechi al Țării Oltului în general. Această impresie o lasă liniile drepte ale costumului, materialul gros, lungimea și culoarea sură sau neagră a recălelor, ca și albul de nea al sariceii sau al boboului iarna“⁴.

În ansamblul acestui străvechi port popular, frumusețea pieptarelor făgărășene iese în evidență prin croiul simplu dar ingenios, ca și prin cromatica variată ce strălucește în mulțimea ornamentelor cusute cu atîta migală și talent; toate aceste caracteristici ale pieptarelor armonizîndu-se perfect cu întregul costum popular tradițional local. Putem aprecia și faptul că varietatea ornamentelor, ca și bogăția cromaticii întîlnită în realizarea pieptarelor românești din Țara Oltului, conturează o sinteză reușită a întregului port popular tradițional din subzona Făgărașului.

Nu putem însă dezvolta acest aspect al artei populare românești fără a preciza că extinderea jocăritului ca meșteșug se leagă în mod implicit de creșterea oilor în acest ținut, alături de principala ocupație, agricultura. Cetatea Făgărașului, de exemplu, avea în anul 1632, un număr de 16.984 oi, iar unii locuitori ai satelor Drăguș și Gura Văii posedau între 40—150 capete de oi. Ștefan Meteș ne prezintă în lucrarea citată, destul de amănunțit, evoluția acestei ocupații ce a facilitat o dezvoltare remarcabilă a tăbăcăritului și jocăritului pe aceste meleaguri.

Întîlnite la toate grupele de vîrstă — copii și tineri, femei și bărbați — pieptarele, aceste piese specifice portului popular românesc din subzonă, sînt purtate în cele mai diverse împrejurări; în gospodărie, la cîmp, cu ocazia diferitelor tîrguri, petreceri tradiționale și în mod deosebit la nunți, caz în care pieptarul devine obligatoriu.

Prezența permanentă a acestor piese din piele, în portul popular românesc, a dus în decursul anilor la o evoluție deosebită în ceea ce privește croiul, ornamentica, împrejurările de folosire etc.

Numeroase sînt de altfel creațiile populare care citează sub denumiri de „pieptar“, „cheptar“, cheptăriță“ sau „laibăr“ aceste piese specifice portului popular românesc transilvănean:

Unde joacă drăgușanu
 Crește busuioc tot anul;
 Unde joacă drăgușana
 Crește mare lăcrămioara.

⁴ *Ibidem*, p. 9.

Eu pe deal, mîndra-i pe șes
 Și-o cunosc numai pe mers
 Pe mersul picioarelor
 Pe-ncreșitul poalelor;
 Pe ochi și pe-a ei guriță
 Pe șurt și pe *cheptăriță*⁵.

sau:

Hai, mîndruș-o, să te joc
 Că la vară-ți fac *cojoc*;
 Și *cheptar cu buzunare*,
 Și căsuță cu privire⁶.

Pieptarele din subzona Făgărașului, ca și cele aparținînd atîtor zone ale țării, sînt confecționate din piele de oaie tăbăcită în gospodăria individuală sau la meșterii tăbăcari din Făgăraș, despre care, la 1643, Gheorghe Rákoczy I menționa următoarele: „*Deoarece deci din orașul Făgăraș, Tăbăcarii într'atîta ș'au sporit numărul, încît însuș cu oarecare povățuitor, simt trebuința de funcțiuni în ocârmuirea meseriei lor; ei însăși, pentruca cu atît mai mult să poată progresa, într'un mod mai cuvenit, în folosirea artei lor și să-și poată îndrepta și acomoda viața și obiceiurile după niște canoane și reguli mai cuviincioase și mai conforme statului lor. Ne-au fost nouă arătate și prezentate în numele și în persoanele acelorași tăbăcari, anume în persoana lui Iacob Timar alias Csizmadia, Luca Timar, Mihail Timar Transalpinul, Porculi Comșa de Bethlen, Ludu Timar de Bethlen, Makszin Timar de Bethlen, Ștefan Timar din Illyen, Coman Piro de Illyen, Kazan Copacseli, Cazabul Sebeși, Tina Timar și Mihail Marcsinai, în genere Tăbăcari din Făgăraș, anumite statute, cuprinse în anumite capitole și articole, acomodate statului lor, pentru îndreptarea moravurilor, precum și folosirea artei, meseriei lor revidate de unii din Oficialii noștri mai de frunte, meditate, și unde a fost de lipsă, corectate și emandate, în șirul celor mai jos scrise*”⁷.

Din punct de vedere al croiului, cele mai vechi pieptare făgărașene sînt cele înfundate, adică acele exemplare care se închid într-o parte (sub mînă) cu ajutorul unor „bunghi“ împlețiți din piele („pojiță“): doi „bunghi“ pe umăr și patru-cinci într-o parte; fiecare dintre aceștia trecînd printr-o cheutoare împletită tot din piele tăbăcită.

⁵ Și iar verde frunzuliță — culegere de folclor, Brașov, 1968, p. 343—344.

⁶ Cornel Irimie, op. cit., p. 34.

⁷ Nicolau Aron, *Monografia bisericilor, școalelor și reuniunilor române din Făgăraș, Făgăraș, 1913, p. 223—237.*

Pieptarul înfundat, socotit ca cel „mai vechi tip și răspândit în toate satele făgărășene, este confecționat numai din piele albă, fără aplicații de „pojițe“ și cu un singur buzunar așezat în partea stîngă a pieptarului. Cît privește locul și întinderea părților ornamentale, precizăm că pieptarul bărbătesc începînd cu prima jumătate a secolului al XIX-lea — avea pe piept o broderie centrală de forma unui triunghi, subliniată de un rînd de cruculițe realizate prin cusut. Acest tip de pieptar bărbătesc era îmbrăcat de toate vîrstele — la dimensiunile corpului și ținîndu-se seama de etatea individului — atît în sărbători, cît și în zilele cu activitate obișnuită.

Pieptarul pentru femei, în evoluția sa, a fost numai înfundat și cu un buzunar așezat în aceeași parte ca și la bărbați, deosebirea constînd însă în broderia centrală de pe piept ce la femei reprezenta o floare de forma unui romb, cusută cu strămătură și în al cărei cîmp ornamental, predomina o cromatică stinsă: negru, maro, puțin roșu și verde, acestea fiind culorile de bază întîlnite pe astfel de piese ale costumului popular din subzona Făgărașului.

Păstrînd însă același croi ce „se termină brusc în talie“, meșterii cojocari făgărășeni, stimulați de gusturile și pretențiile localnicilor sau sub influența „celor meșteri de pe alte sate“, aparținînd în special Mărginimii Sibiului, Țării Birsei etc., acum cca 60 de ani au început a realiza pieptare înfundate cu două buzunare cu o broderie în centrul pieptului de forma unui romb, încadrată sus în dreapta și stînga de ornamente florale de dimensiuni mai mici.

Vorbînd despre pieptarele femeiești înfundate, remarcăm și noi că acestea „cunosc două scheme compoziționale, ambele simetrice: una dintre ele se caracterizează prin dispunerea verticală a unor șiruri care merg de la guler pînă la poale, avînd plasate de-a dreapta și de-a stînga lor cele două buzunare ce formează un fel de cartușe bogat decorate. Cea de-a doua se caracterizează prin existența unui motiv central, în formă de romb, de care pare că atîrnă ca un pandativ o altă floare brodată. Acest motiv central este încadrat simetric de două buzunare, ceva mai simplu cusute, pe care apar deseori inițialele numelui și anul confecționării. În prima variantă, motivele sînt predominant florale; în cea de-a doua sînt geometrice sau florale geometrice. Cromatică este dominată de roșul-vișiniu presărat cu negru“⁸.

Și la pieptarele bărbătești studiate, întîlnim aceleași caracteristici, cu mențiunea că sub dreptunghiul bogat ornamentat din piept apare în prelun-

⁸ Paul Petrescu, *Broderii pe piele în arta populară românească*, București, 1968, p. 29—30.

girea inferioară a acestuia un triunghi deosebit de frumos realizat din onuri, rotițe, pipe, prescure, steluțe, frunze etc.

În evoluția pieptarelor din subzona l'ăgărașului consemnăm însă că începînd cu perioada anilor 1940—1945, se răspîndesc aproape pe întregul cuprins al Țării Oltului, pieptarele înfundate cu un număr de patru buzunare și cu un cîmp ornamental deosebit de bogat. Acest fel de pieptare sînt purtate de către tineri și bărbați în zilele de sărbătoare ca și la petreceri populare tradiționale.

În unele localități ca: Viștea de Sus, Sîmbăta, Lisa și altele întîlnim și pieptare „crepate în față pînă la floare“, acestea îmbrăcîndu-se „peste cap“, astfel de pieptare numindu-se cu ani în urmă, pieptar „ucenesc“, după numele satului Ucea de Sus în care se aflau de altfel mulți cojocari⁹. Caracteristicile acestui pieptar se datoresc însă ornamentației; în mod deosebit este vorba aici de acel motiv „în formă de triunghi, din care, se compun diferite ornamente dispuse în rînduri pe jumătatea de sus a pieptarului“¹⁰.

Este de datoria noastră a sublinia însă faptul că asemenea motive ornamentale specifice pieptarelor din Ucea de Sus, le-am urmărit și noi pe alte asemenea piese aparținînd unor zone etnografice aflate chiar la o mare distanță față de localitatea citată mai sus. Este vorba de Drăușeni, unde, într-o fotografie familială din 1888, întîlnim aceste ornamente identic realizate ca să nu mai vorbim de pieptarele maghiarilor din Săcele în a căror ornamentică, motivul amintit are o mare frecvență. Așa stînd lucrurile, socotim că „pieptarul ucenesc“ este mai degrabă o variantă a aceluiași tip de pieptar mult mai răspîndit în Țara Bîrsei, zonă etnografică cu puternice centre de cojocărit și ai căror meșteri au avut permanente legături cu atîtea localități, în special din Transilvania.

Pentru anii din urmă — în mod deosebit — atît în portul fetelor, femeilor, cît și al bărbaților s-a răspîndit pieptarul (sau „pieptărița“) „crepat“, cunoscut și sub denumirea de pieptar ardelenesc și care se încheie în față cu, copci de metal. Acest fel de pieptar îl socotim ca o variantă răspîndită sub influența cojocarilor din Mărginimea Sibiului. Pieptarul amintit a pătruns cu multă repeziciune chiar și în localitățile cu o tradiție în arta cojocăritului ca: Sîmbăta de Sus, Olteț, Lisa, Hîrseni, Drăguș și altele. Mai nou, pe o arie destul de mare, în subzona Făgărașului se confecționează pieptare vopsite maro și cu aplicații din piele tăbăcită, reprezentînd variate ornamente florale stilizate.

⁹ Cornel Irimie, *op. cit.*, p. 21 (vezi și fig. 26—27 din aceeași lucrare).

¹⁰ Paul Petrescu, *op. cit.*, p. 29.

Cît priveşte gama ornamentală specifică pieptarelor din această subzonă etnografică, ar părea că se repetă de la o localitate la alta, neoferindu-ni-se posibilitatea de a constata noutăţi în acest domeniu. O cercetare amănunţită şi, mai ales, atent la informaţiile interlocutorilor noştri ne-a pus în situaţia că recunoaştem faptul că fiecare meşter cojocar îşi îmbină — de multe ori ce-i adevărat — aceleaşi motive ornamentale care circulă pe zone întinse, „floricelile“, după gustul, după practica îmbinării ornamentelor însuşită de-a lungul multor ani dedicaţi acestui meşteşug artistic.

Numai din trei localităţi ale acestei subzone am notat următoarele motive ornamentale realizate de către meşterii respectivi pe pieptarele lucrate de ei.

VOILA — Țifra, cunună, frunză, coasă, brîu, creste, șerpui, creștături, lipăr cu știpuieli, musculițe, onuri, romburi, urzitori;

LISA — oicheșele, strîmbănoș, frunze cu coasă, cruciulițe în patru și mai multe ochiuri;

SÎMBĂTA DE SUS — floare mare, brățări, lipăr, brîu, brîu cu oicheșele, cîrlige, cununite.

Remarcăm aici și faptul că meşterii cojocari au introdus în ultima vreme în gama ornamentală specifică, și unele tehnici noi în realizarea broderiei acestor piese de port. Dintre acestea amintim: „ștrecănitul“ (cusătura), pojițe, urzitori, șerpui, lipăr cu știpuieli etc.

În ceea ce privește cromatica întîlnită în realizarea ornamentală a pieptarelor făgărășene, menționăm că aceasta diferă de la meşter la meşter, chiar dacă în linii generale culorile sînt în parte identice. De altfel am constatat că această notă a îmbinării culorilor reprezintă cartea de vizită a fiecărui cojocar făgărășan. În ordinea preferinței culorilor, cîtiva din meşterii cojocari ne-au precizat următoarea gamă cromatică folosită de ei:

— Paler A. Gheorghe din Lisa folosește în mod deosebit culorile verde, bordo, vișiniu, galben, negru, cafeniu, albastru.

— Toacă Ioan din Sîmbăta de Sus: verde, vișiniu, lila, roșu, vînat, galben, negru, cafeniu.

— Sandei Gheorghe din Sîmbăta de Sus: negru, maro, cafeniu, roșu, galben.

— Pascu Achim din Sîmbăta de Sus: cafeniu, negru, vînat, bordo, verde închis și deschis, albastru, roșu, galben.

— Cocoș Gheorghe din Sîmbăta de Sus: verde, vișiniu, vînat, galben, negru, cafeniu.

— Roman Gheorghe din Voila: lînică neagră, cafenie, roșie, albastră, verde închis și deschis, vișinie, roză, bordo.

Pentru valoarea lor artistică, pieptarele făgărășene sînt căutate în multe din localitățile Țării Oltului, ca „și pe Ardeal”. La târgurile de la Agnita, Rupea, Șercaia, Sighișoara, Crihalma, Șinca Veche, Voila, Sîmbăta de Jos, „în toate târgurile din jurul Făgărașului” acești meșteri iscusiți adunați cu zecile în asemenea ocazii se întreceau în vînzarea acestor piese prețioase ale portului popular românesc.

Datorită acestor caracteristici estetice, dar și practice, pieptarele din subzona Făgărașului fac parte din zestrea cu care mireasa pornește către noua ei casă. La carul cu haine, „lădarele”, adică femeile care transformă datul zestreii de la casa miresei într-o paradă a portului deosebit de reușită, prind în versurile lor tălmăcite ad-hoc și aprecieri ca acestea:

Uite două, uite nouă
Uite-i cheptărița nouă!

În portul tradițional al mirilor, al nunilor ca și al majorității nuntașilor săteni, pieptarul reprezintă gustul și hărnicia celor ce îl poartă; reprezintă talentul unor vestiți meșteri ca: Roman Gheorghe din Sîmbăta de Jos, Taflan Vasile din Mîndra, Gheorghe Cocoș din Sîmbăta de Sus, Munteanu Laurean din Ucea de Sus, Greavu Gheorghe din Lisa, Cîrjă Gheorghe din Viștea de Jos, Răzvan Ioan din Pojorta, Paler Gheorghe din Lisa, Trîmbiș Alexandru și Sofonea Dumitru din vestitul sat românesc Drăguș, loc de școală pentru sociologia românească.

Dar frumusețea portului popular românesc, a unor piese de o reală valoare artistică, a inspirat, în iureșul jocului și al petrecerilor populare, pe creatorul popular anonim, la numeroase versuri populare în care se immortalizează valoarea și trăsăturile acestor piese de port popular tradițional ce își păstrează caracterul de distincție și obligativitate pînă în contemporaneitate.

Badiu meu e drăgușan
Cu cizme și cu *cheptar*
Cu batistă de șarpar
Dă-mi bade batista mie
Să fac la lume mînie.

Analizînd un număr de peste 350 piese de acest gen, realizate în perioada anilor 1948—1971 și aparținînd diferitelor grupuri de vîrstă din 40 de localități ale subzonei studiate, am constatat că evoluția portului popular românesc — în general — în condițiile în care țara noastră pășește cu pași uriași spre noi trepte ale modernizării sale contemporane, se ridică astăzi pe trunchiul secular al artei noastre populare tradiționale. Cînd ace-

lași confort modern a devenit comun atât orașului cât și satului, portul popular — ca parte integrantă a artei populare românești — cunoaște în prezent noi destine, noi trăsături.

Referindu-ne în mod deosebit la pieptarele realizate în anii noștri de către meșterii cojocari din subzona Făgărașului, ca și la noua atitudine a maselor populare față de portul popular tradițional, încercăm să grupăm această varietate a noutăților în următoarele categorii de probleme legate de specificul meșteșugului studiat.

Așa de pildă subliniem că o categorie de *schimbări esențiale se referă la materiile prime* din care se lucrează în prezent pieptarele pentru toate vârstele.

Dintre acestea amintim în mod deosebit varietatea și îmbogățirea gamei cromatice a firelor, a calităților utilitare ale acestora, produse industriale care au înlocuit de altfel în întregime folosirea firelor naturale. Cojocarii localităților Drăguș, Olteț, Hîrseni, Sîmbăta de Sus, Viștea și mulți alții apreciază larga posibilitate de îmbogățire cromatică a pieptarelor respective.

Cu toate acestea, la consfătuirea cu meșterii populari din zona Făgărașului, inițiată de Casa Creației populare din Brașov în februarie 1969, am desprins din discuțiile participanților, nedumerirea față de lipsa inexplicabilă a unor materiale necesare continuării meșteșugului cojocăritului. Cojocarii Roman Gheorghe din Sîmbăta de Jos, Moise Lazăr din Șona, Zaharia Vasile din Boholț, Cocaș Gheorghe din Sîmbăta de Sus au spus: „Găsești acum tot felul de lînică pentru cheptare: neagră, cafenie, lila, verde, roșie — numai că e prea deschisă nu e așa ca strămătura ce o cumpăram din târgul Făgărașului“. La observațiile făcute de către meșterii noștri populari mai adăugăm și lipsa temporară a unor materiale ca: „nasturi pentru pieptare, catifea neagră subțire, firul de aur“ etc. De aici și obligația în special a unităților din cadrul cooperativelor meșteșugărești locale, județene și centrale în cunoașterea celor mai fine gusturi artistice ale maselor populare din zilele noastre.

Mai adăugăm la această categorie de înnoiri și îmbogățirea metodelor de argăsit ale pielii de oaie. Acidul sulfuric și cromul — cum subliniază în general toți cojocarii din cooperativele meșteșugărești sătești — dau pielii argăsite calități ce ușurează prelucrarea în general a pieptarelor, ca și finețea materialului argăsit și culoarea albă „ca laptele“, cum zic meșterii populari.

Paralel cu noutățile întîlnite în categoria materiilor prime, se înregistrează în mod consecvent variate aspecte ce privesc *evoluția elementelor*

decorative specifice acestor piese de port tradițional, a *tehnicii în general*, folosită de către meșterii cojocari.

Datorită grosimii firelor întrebuițate în prezent, spre exemplu, broderia acestor piese crește în dimensiune. Ornamentele realizate în majoritatea lor cu acul se extind în prezent pe o mare suprafață a pieptarului. Floarea mare sau, cum i se mai spune, floarea din piept, o întâlnim astăzi realizată într-o formă mult dezvoltată, aceasta tinzând a se lega în mod vizibil cu ornamentele de pe buzunare — în cele mai multe cazuri zigzaguri trase la mașina de cusut.

Vorbind despre buzunarele pieptarelor prezentate, menționăm că în anii din urmă aceste părți componente devin din ce în ce mai ornamentate, oferind totodată o aleasă posibilitate de creare a noi motive inspirate din viața nouă a patriei noastre. Pe lângă ornamentele emblematice, acestea predominând de altfel, mai amintim aici pe cele de stea sau steluțe, soarele etc. Despre motivele ornamentale noi întâlnite în portul pieptarelor din această subzonă, socotim că cele prezentate în lucrările de specialitate reprezintă o sinteză a domeniului la care ne referim și noi¹¹. Mai amintim doar că această categorie de motive ornamentale a pătruns și într-un alt centru recunoscut în domeniul cojocăriei și anume, la Veneția de Jos.

Cum în ultima vreme s-a răspândit foarte mult „cheptarul văcsit“, cu sau fără mînci, în altă variantă cu mînci și guler lucrate din lînă împletită în trei și cinci ace, precizăm că în asemenea situații, cojocarii din subzona Făgărașului (Hîrseni, Făgăraș, Ileni, Ucea de Sus, Sîmbăta de Sus și de Jos) au îmbogățit gama ornamentală a acestor piese cu inspirate și alese procedee specifice meșteșugului. Perforarea și aplicarea unor modele din piele tăbăcită, la buzunare, pe piept, la spate pe cordon, sînt modalitățile ce în majoritatea cazurilor se impun prin frumusețea realizării lor.

De reținut că în anii din urmă se face tot mai sesizabilă răspîndirea în masă a pieptarului desfăcut sau „crepat“. Pieptarul înfundat atît pentru femei cît și pentru bărbați se realizează numai la comandă și de grupa de vîrstă trecută peste 40-50 de ani, excepție făcînd tinerii căsătoriți săteni, care cu ocazia nunțurilor, ca miri, își îmbracă pieptarul tradițional specific.

Recunoscute pentru valoarea lor artistică și de neînlocuit în portul popular din subzona Făgărașului, pieptarele realizate de atîția meșteri renumiți de pe aceste meleaguri ca: Trîmbițaș Alexandru și Sofonea Dumitru din Drăguș,

¹¹ Paul Petrescu, Elena Secoșan, *Arta populară* — îndreptar metodic București, 1966, p. 57-59; Constantin Catrina, *Arta cojocăritului în Țara Oltului, azi, în Creația populară și contemporaneitatea* (Sesiune științifică la Primul festival și concurs internațional de folclor „România '69“ (rezumatul comunicărilor), București, 1-3 septembrie 1969.

Greavu Gheorghe și Paler Gheorghe din Lisa, Munteanu V. Laurean din Ucea de Sus, îndeplinesc astăzi noi funcții stimulate „direct de schimbările intervenite în modul de viață al poporului nostru”¹².

Așa de exemplu, dintre piesele nelipsite îmbrăcăminteii zilnice, pieptarele făgăreșene tradiționale le întâlnim astăzi cel mai des cu ocazia spectacolelor formațiilor artistice de amatori de la sate. La cele de la orașe din păcate, se întâlnește pentru multe localități din sud-estul Transilvaniei, numai pieptarul din Drăguș.

Unele ansambluri folclorice, ca cele din Copăcel, Viștea de Jos, formațiile de dansuri ale căminelor culturale din Rîușor, Drăguș, Ucea, Ileni și multe altele au dovedit rolul lor important în valorificarea moștenirii artei populare românești.

Respectând principiul că „Reflectarea actualității nu înseamnă aplicarea mecanică a unor embleme sau lozinci, ci înseamnă crearea unor obiecte care să reflecte condițiile noi de viață, obiecte lucrate din materii prime și tehnici specifice epocii noastre dar care prin sinteză și selecție să păstreze tot ce este mai valoros în arta tradițională”¹³, asemenea formații artistice aparținând cluburilor, școlilor le-am întâlnit în activitatea lor prezentând portul nostru tradițional într-o înfățișare cerută de rolul și condițiile impuse activității lor¹⁴.

Mai subliniem că datorită unei largi activități de îndrumare a mișcării artistice de amatori din partea instituțiilor centrale și județene de specialitate, arta populară din județul Brașov se dezvoltă multilateral în anii socialismului și înregistrează noi cuceriri și simboluri contemporane.

La finele acestor consemnări privind tradiția și actualitatea cojocăritului din Țara Oltului, considerăm necesară sublinierea că o mai mare grijă față de tradițiile artei noastre populare, o îndrumare calificată și permanentă a tuturor aspectelor privind cultura materială și spirituală, organizarea de concursuri și expoziții între lucrătorii cooperativelor meșteșugărești sau individual pe zone sau județ, dezvoltarea unor noi ateliere de țesături, împletituri, covoare, tricotaje, articole de ceramică, artizanat¹⁵, va reuși să mobilizeze multe energii creatoare în făurirea și dezvoltarea artei noastre contemporane.

¹² Paul Petrescu, Elena Secoșan, *op. cit.*, p. 46.

¹³ *Ibidem*, p. 72.

¹⁴ Nicolae Dunăre, Constantin Catrina, *Portul popular românesc de pe Tirnave*, Brașov, 1968, p. 197—200; Constantin Catrina, *Inițiative în valorificarea artei populare*, în „Drum nou”, Brașov, nr. 6641, 10 mai 1966.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, București, 1971, vol. 5, p. 252—253.

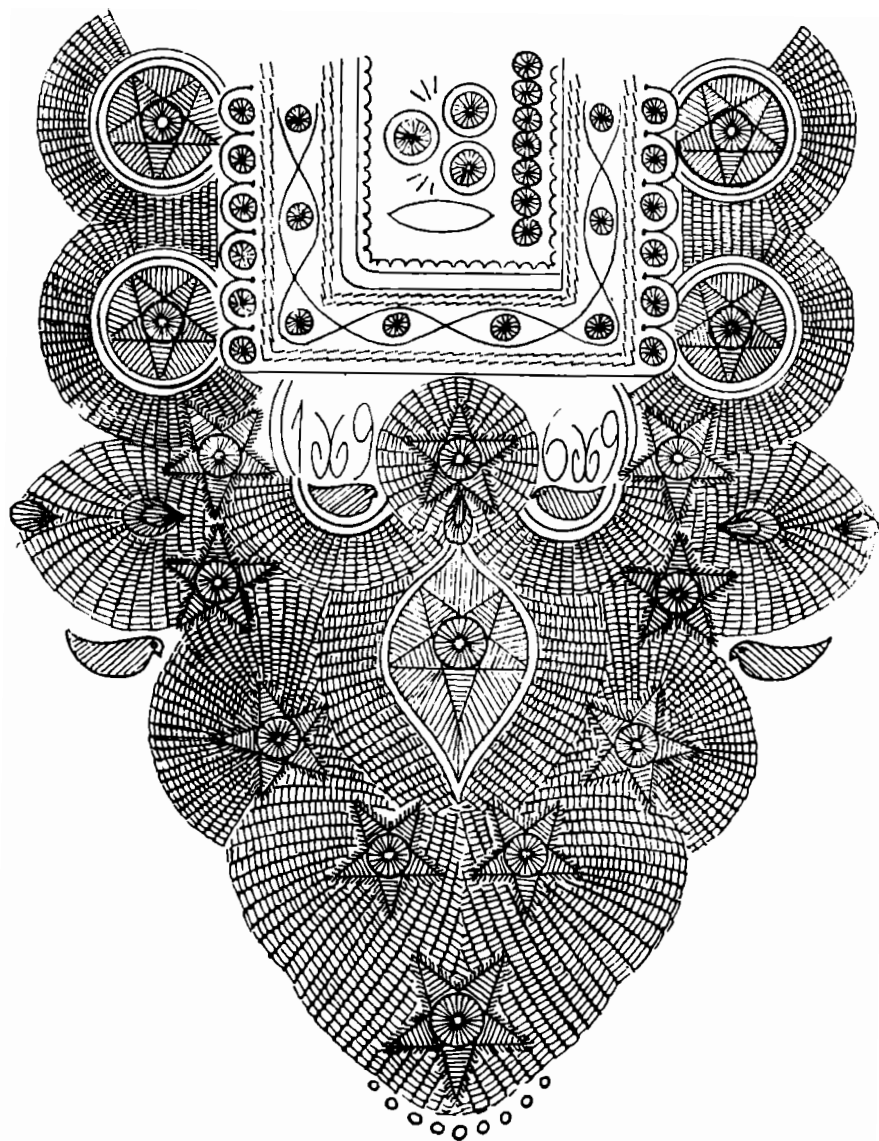

Fig. 1. Detaliu de pe un piețar bărbătesc d n Lisa.

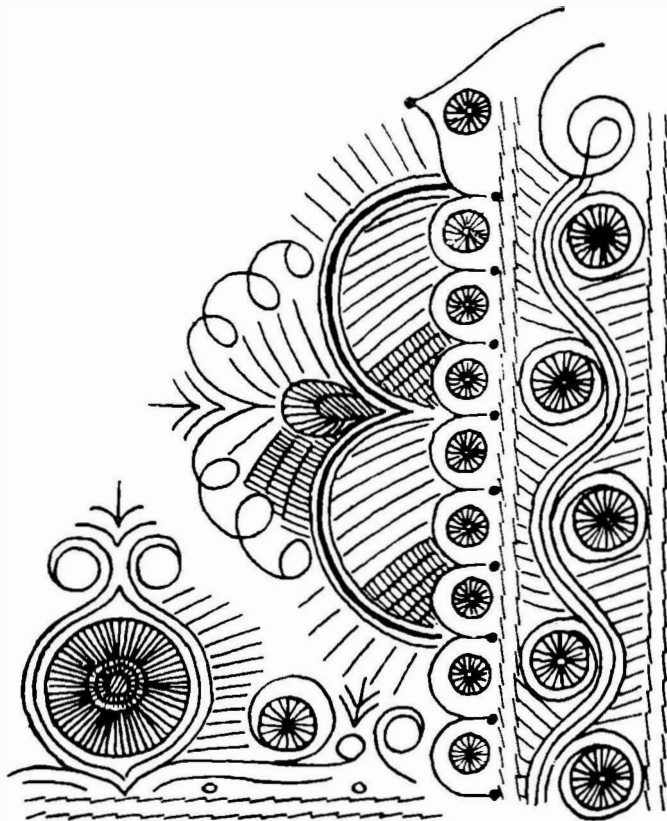

Fig. 2. Detaliu de pe un piețtar pentru femeie din Lisa.

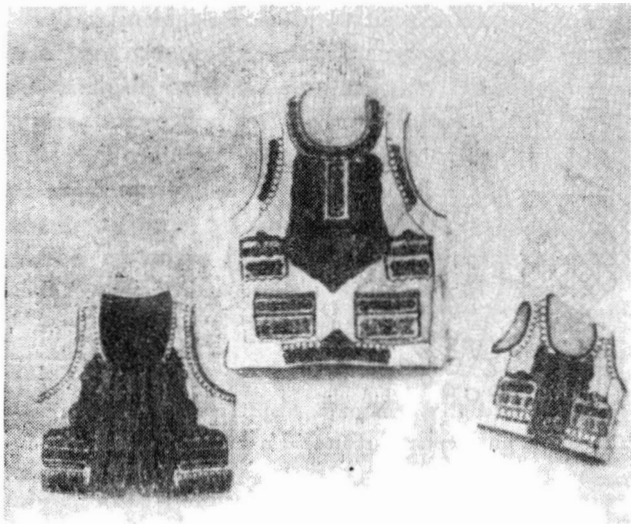

Fig. 3. Piețtar din Drăguș și Veneția de Jos la cea de-a V-a expoziție biennială de artă populară din București.

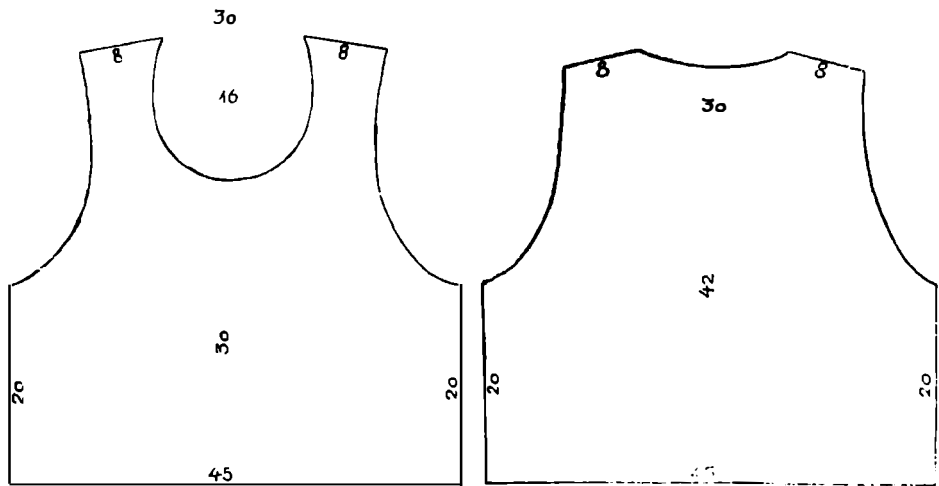

Fig. 4. Croiul unui pieptar pentru femeie (față și spate) din Drăguș.

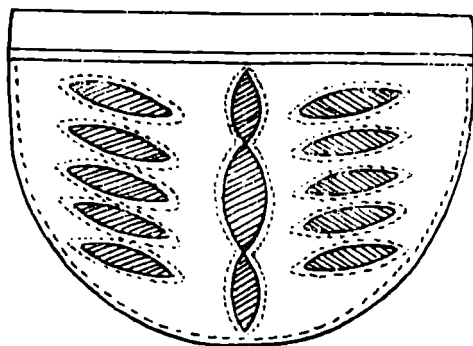
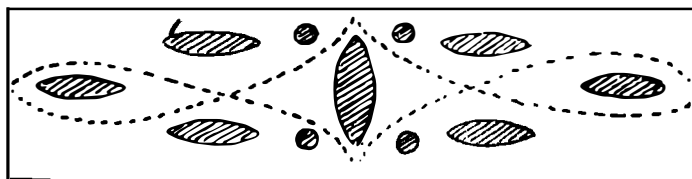

Fig. 5. Buzunar și cordon de la un pieptar vopsit, din Simbăta de Sus.

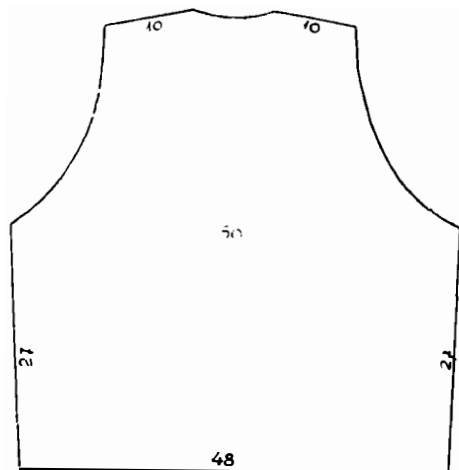
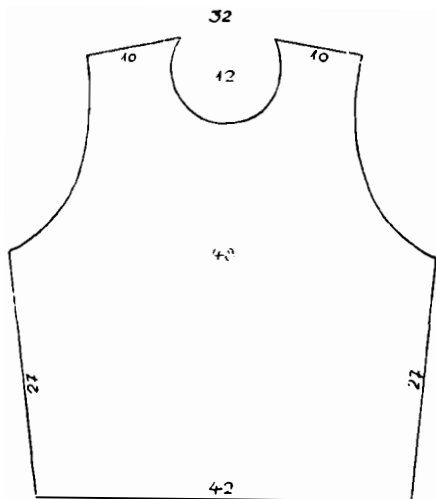

Fig. 6. Croiul unui pieptar bărbătesc (infundat) din Lisa.

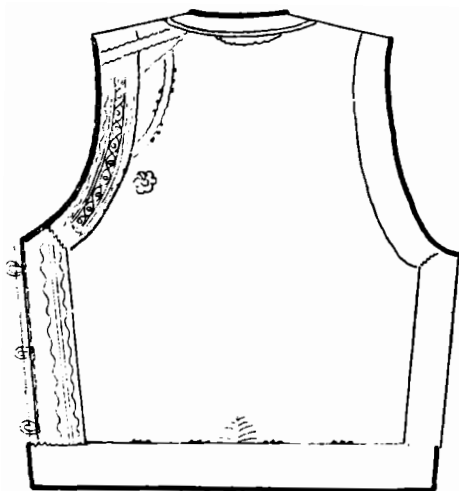
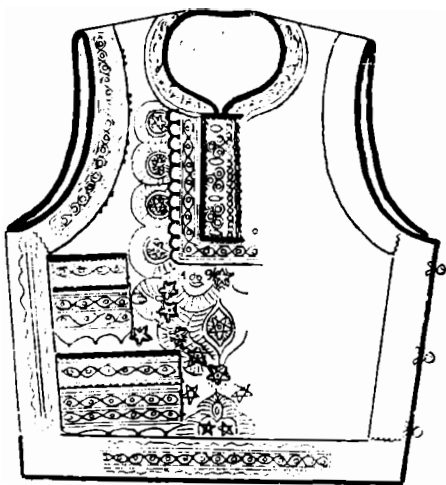

Fig. 7. Pieptar bărbătesc infundat (față și spate) din Lisa.

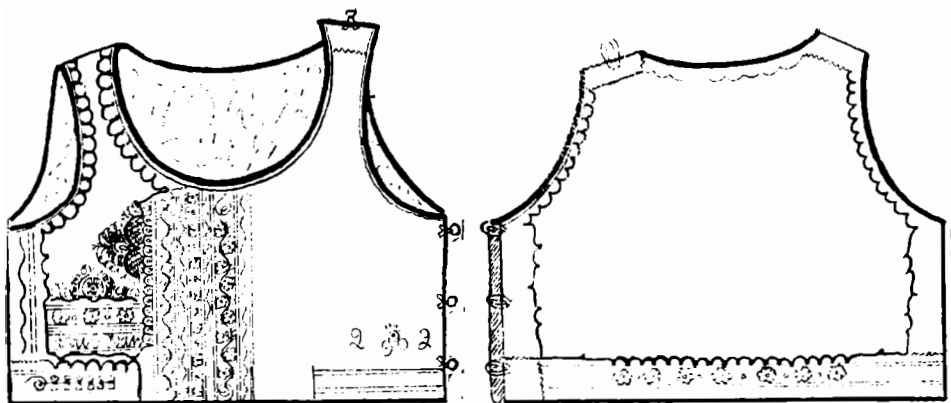

Fig. 8. Piețtar infundat pentru femeie (față și spate) din Lisa.

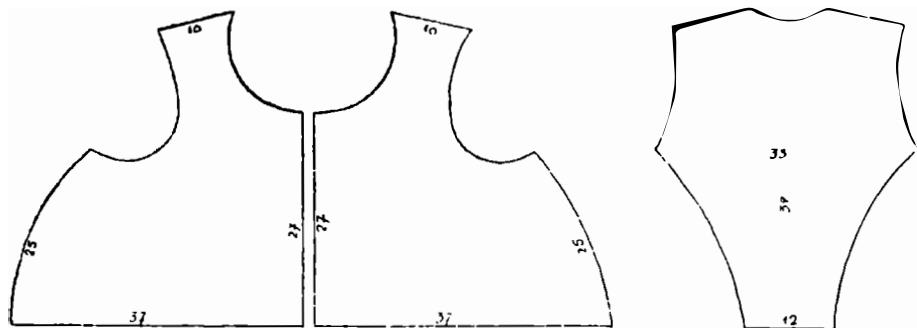

Fig. 9. Croiul unui piețtar pentru femeie („crepat”) din Lisa.

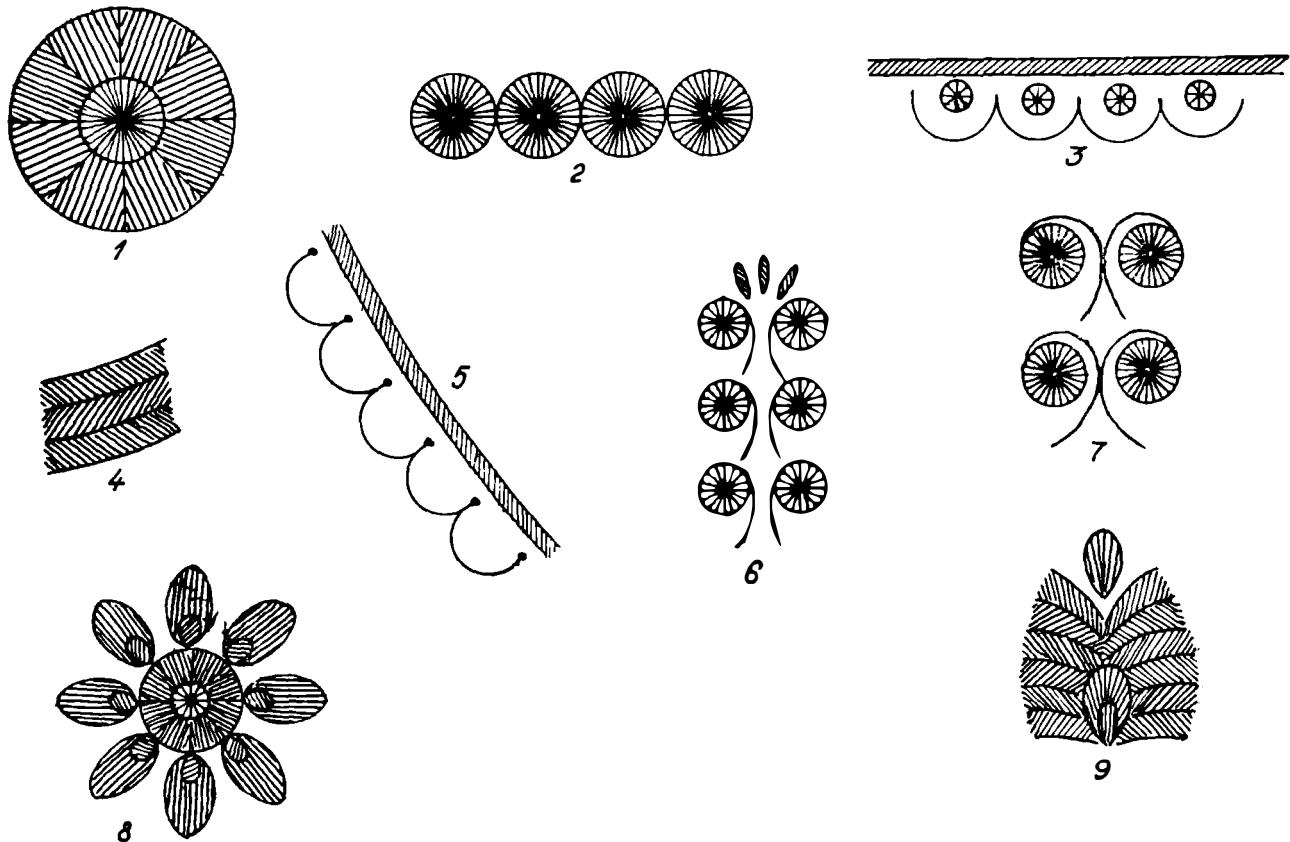

Fig. 10. Ornamente de pe pieptarele din Drăguș: 1, ochiuri cu tivituri; 2, onuri mari; 3, creste din piele neagră cu „tighitură”; 4, frunze; 5, creste; 6, brăduleț sau brănași; 7, floare cu cirlige sau cele patru anotimpuri; 8, trandafirul sau soarele; 9, brățări.

DIE KUNST DES KÜRSCHNERHANDWERKES IM ALTLAND

(ZUSAMMENFASSUNG)

Das Kürschnergewerbe, dieses alte rumänische Handwerk, wurde früher und wird auch heute in allen ethnographischen Zonen des Landes besonders hoch geschätzt.

Im Altland — dem Gebiet zwischen dem Fogarascher Gebirge und dem Altfluß — treiben auch heute noch so wie früher besonders viele dieses Gewerbe.

Die Abhandlung befasst sich besonders mit dem kunstvollen Kürschnerhandwerk in der ethnographischen Teilzone von Făgăraş (Fogarasch) und verfolgt sowohl die Entwicklung dieses Gewerbes im Laufe unseres Jahrhunderts, wie auch seine neuen zeitgenössischen Aspekte betreffend den Schnitt der Brustpelze und deren Verzierung.

Um vorliegende Arbeit schreiben zu können, hat der Verfasser zahlreiche Ausfahrten in die Fogarascher Gegend unternommen, wobei er über 350 Brustpelze aus 40 Ortschaften untersucht hat, die aus verschiedenen Jahren stammen und für verschiedene Altersgruppen bestimmt sind.

Die wertvollen in den Kürschnerwerkstätten aus Fogarasch, Lisa, Ileni, Sîmbăta de Jos und Sîmbăta de Sus, Rucăr, Drăguş, Ucea de Sus, Hîrşeni, Iaşi u. a. Ortschaften eingeholten Informationen, sowie die in den Museen von Braşov und Fogarasch gesammelten dokumentarischen Unterlagen, wie auch die Untersuchungen in einigen dörflichen Museumssammlungen bilden die Grundlage für die Arbeit des Verfassers.

VERZEICHNIS DER ABBILDUNGEN

- Abb. 1. Detail eines Männerbrustpelzes aus Lisa.
Abb. 2. Detail eines Frauenbrustpelzes aus Lisa.
Abb. 3. Brustpelze aus Drăguş und Veneţia de Jos bei der V. Biennalen Volkskunstausstellung in Bukarest.

- Abb. 4. Schnitt eines Frauenbrustpelzes (Vorderteil und Rückenteil) aus Drăguș.
- Abb. 5. Tasche und Borte von einem gefärbten Brustpelz aus Simbăta de Sus.
- Abb. 6. Schnitt eines seitlich geschlossenen Männerbrustpelzes aus Lisa.
- Abb. 7. Seitlich geschlossener Männerbrustpelz aus Lisa (Vorderteil und Rückenteil).
- Abb. 8. Auf der Schulter und seitlich geschlossener Frauenbrustpelz aus Lisa (Vorderteil und Rückenteil).
- Abb. 9. Schnitt eines vorne offenen Frauenbrustpelzes aus Lisa mit typischen Teilungsnähten am Rücken (sog. „crepat“).
- Abb. 10. Applikations- und Stickereiverzierungen von Brustpelzen aus Brăguș, die spezifische rumänische Bezeichnungen tragen.